

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

III. De diuisione entis in decem prædicamenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

QVÆSTIO III.

De diuisione entis in decem prædicamenta.

Diuisioni entis in substantiam & accidens suppar, & subalternata quodammodo est celeberrima diuisio in categoriis decem, in quibus veluti forulis & scriniis omnium entium digesta series vniuersam exhibet oculis creatarum rerum varietatem. Dedi eam in Logica rudiori dumtaxat monocromate delineatam, quantum satis erat ad declarandos intellectui thesauros, & quibus operationes suas omnes sine periculo erroris efformaret. Nunc illam ut plenè tradam cum Aristotele, primò dicendum est in genere de diuisione illa entis in genera decem, quas categoriis appellant: secundò de tribus primis categoriis: tertio de relatione: quarto de sex ultimis categoriis. Consideratio autem illa prior categoriarum in genere integra erit, si dicatur quid sit categoria, quid ens categoricum, deinde quamnam entia poni debeant in categoria, postremo quodplex sit categoria.

SECTIO I.

Quid sit categoria, quid ens categoricum.

Certum est primò, nomen categoriæ significare propriè prædicationem, seu enunciationem; non quidem formaliter sumptam pro actu intellectus aliquid prædicantis, sed obiectiue pro ipsa re quæ prædicatur; ita ut idem sit *κατηγορία*, quod *κατηγορούμενα*, seu prædicatum, id est id quod de aliquibus dicitur; ideoque appellantur categoriæ vulgò prædicamenta.

Certum est secundò, rectè definiti categoriam, *Est series eorum quæ sunt sub aliquo summo genere*: id est, collectio prædicatorum superiorum & inferiorum à summo genere usque ad indiuidua. Voluit nimirum Philosophus, dum instituit categoriis, diuidere ipsum ens in decem veluti classes, in quibus omnia continerentur, saltem creata, quæ rationem entis participarent. Id ut posset assequi, decem genera constituit, quæ minùs latè paterent, quàm ipsum ens, & haberent singula sub se alia genera, species, & indiuidua. Idèò categoria est dispositio & series eorum quæ sunt sub aliquo summo genere, id est summu aliquod genus sub quo multa sunt prædicata communia, quorum vnum est sub alio, ut patebit ex dicendis de linea categorica. In quouis ergo prædicamento veluti materiale sunt res ipsæ, quæ prædicantur: formale autem est ipsa ordinatio in prædicata superiora, media, & infima, quæ habent eundem essendi, & prædicandi modum.

Difficultas verò esse potest, vtrum categoriæ assignatæ ab Aristotele sint simpliciter summa genera; sic enim statuunt Suarez, & Fonseca. Sed mihi tamen probabilius videtur cum Scoto, Vasque, Auerſa, decem illas categoriis, quas assignauit Aristoteles, non esse summa genera simpliciter, sed tantum secundum quid. Quia

R.P. de Rhodes curs. Philosoph.

A nomine generis, quod simpliciter summu esse dicitur, significatur genus illud, quod non est sub alio vilo genere vniuoco. Patebit autem ex dicendis, quod accidens vniuocè dici potest de nouem categoriis accidentalibus. Imò corporeum & spirituale conueniunt vniuocè, tum substantiæ, tum accidenti; potest enim corporeum de ambobus dici, & ab illis abstrahi, & eodem modo spirituale præscindi potest. Igitur decem categoriæ non sunt summa genera simpliciter, sed secundum quid tantum, quatenus sub illis singulis alia sunt vera genera.

Certum est tertio, duas rectè distingui lineas categoricas; altera vocatur recta linea, & est series prædicatorum substantialium à summo genere per genera intermedia descendens vsque ad indiuidua, qualis ista est series: *Substantia, corpus, viuens, animal, homo, Socrates*. Altera vocatur linea transversa, seu lateralis; & sunt differentiæ oppositæ, per quas genera superiora diuiduntur, & constituuntur species, sicut: *Corporeum, incorporeum: animatum, inanimatum*; vnde fit ut tripliciter in prædicamento aliquid dicatur poni, directè, indirectè, reductiue. Directè poni, est poni per se, non ratione alterius; & esse in recta linea categorica: huiusmodi sunt omnia, quæ de indiuiduo prædicantur in quid. Indirectè poni est poni ad latus, & ratione alterius, ad cuius essentiam pertinet; sic enim ponuntur differentiæ omnes diuisiue generum. Reductiue ponuntur ea, quæ non sunt essentialia generibus, aut speciebus, sed cum illis tamen coniuncta sunt. Et hoc saltem modo nihil est quod non ponatur in categoria, ut mox patebit.

Dux lineæ categoricæ.

Tripliciter aliquid est in categoria.

SECTIO II.

Quenam ponantur in categoria.

Cum tribus, ut dixi, modis aliquid ponatur in categoria, de iis solum hic quaeritur, quæ directè ponuntur; quid nimirum exigatur ut res aliqua in directa ponatur linea categorica: Vbi primò difficultas est, quamnam entia creata sic collocentur: deinde, vtrum ens etiam increatum in ea debeat includi.

§. I.

Quenam entia creata directè ponantur in prædicamento.

Dico primò, in prædicamento sola poni entia realia; entia per se, vel per accidens ordinata; entia completa, & concreta metaphysica: entia rationis, aggregata per accidens, entia incompleta, & abstracta metaphysica, locum non habere in linea recta prædicamentali. Quatuor igitur sunt conditiones, ut vides, necessariae ad locandum ens in prædicamento.

Conditiones quatuor.

Prima est realitas, quia prædicamenta diuisiones sunt entis realis in plura genera; ens autem rationis pertinere non potest ad diuisiones entis realis: ergo nec ad prædicamenta. Imò categoria est aliquid commune vniuocum; patet autem, quod enti reali, & enti rationis nihil est commune vniuocum.

Realitas.

LLI ; Secunda

Ens per se.

Secunda conditio, ut sit ens per se, vel certe ens ordinatum per accidens. Ens per se dicitur illud, quod non habet nisi unam essentiam unius prædicamenti, ut *homo*. Ens per accidens illud est, quod coalescit ex pluribus in suo genere completis, ut aceruus lapidum: vel quod constat ex rebus diversorum prædicamentorum, ut homo albus constat ex substantia & qualitate. Rursus autem ens per accidens aliud est ordinatum per accidens, quod constat ex rebus habentibus aliquem ordinem inter se, ut scientia totalis; aliud aggregatum, quod constat ex rebus completis nullum habentibus inter se ordinem, vel ad aliquid unum, ut aceruus lapidum. Itaque aggregatum per accidens cum non sit propriè unum ens, sed simpliciter plura entia, non potest esse ratione sui, sed tantum ratione partium in categoria; alioqui esset infinitus numerus categoriarum, cum innumera fieri possint aggregata per accidens; sic enim navis, domus, exercitus, ciuitas diuersa essent prædicamenta. Ens autem per accidens ordinatum est reuera unum, quales sunt habitus, species impressæ, & alia huiusmodi; idè sunt in prædicamento.

Instantia.

Instantis, domum, ciuitatem, nauim, exercitum, esse entia per accidens per se ordinata, cum habeant unam definitionem: sunt autem inter sex categorias aliqua sine dubio entia per accidens, constantia ex rebus diversorum prædicamentorum; habitus enim constat ex panno, & tali figura. Imò quantum, & quale sunt entia per accidens ab Aristotele numerata inter categorias.

Respondeo entia per accidens ordinata per accidens non poni ab Aristotele inter categorias, quia illa esse possunt innumera: sed entia dumtaxat per accidens per se ordinata locum habere in categoriis, nimirum ea quæ non ex sola voluntate hominum, sed ex sua natura ordinem habent. Domus autem, ciuitas, exercitus, per solam hominum voluntatem ordinata sunt; non autem habitus & species, etiam si scientiarum distinctio ab hominibus sit adinuenta. Nulla ex sex ultimis categoriis est ens per accidens, neque constant ex rebus diversorum prædicamentorum, quia non sunt prædicamenta nisi secundum id quod superaddunt aliis prædicamentis. Quantum & quale nego esse prædicamenta, sed quantitatem & qualitatem.

Ens completum.

Tertia conditio categoriarum est ut sint entia completa. Dicitur autem ens completum illud, quod non ordinatur ad constitutionem entis per se, vel certè de illo in quid prædicatur. Duo enim genera sunt entis completi: aliud simpliciter est completum, seu physicè, quod ad nullius entis per se constitutionem pertinet, ut *hic homo*, *hæc albedo*; nam etsi utrumque possit esse pars entis per accidens, neutrum tamen potest esse pars entis per se, id est unius essentia. Aliud est ens completum dumtaxat secundum quid, seu metaphysicè, quod prædicatur in questione *quid est*, de eo quod est ens completum, ut *animal*. Vbi aduerte, sola indiuidua esse entia simpliciter completa, quia non ordinantur ad constitutionem vllius entis per se, ad quam tamen alia qualibet entia ordinantur. Ens incompletum dicitur illud, quod ordinatur ad constitutionem alterius entis per se, vel de eo non prædicatur in quid: huiusmodi sunt partes compositi physici, materia & forma, partes integrales, differentia omnes diuinae generum, quæ non prædicantur in quid. Sola

igitur entia completa, vel simpliciter, vel secundum quid locum habent in categoriis; quia illa sola in recto, & in quid prædicantur de indiuiduis.

Instantis, videri omnino, quod differentia non sunt minus entia completa, quam genus, quia æquè sunt tota potentialia, & prædicantur ut tota, cum abstrahantur abstractione vniuersali.

Respondeo necesse esse ad rationem entis completi, ut prædicetur in quid de inferioribus, alioqui etiam si abstrahatur abstractione vniuersali, non est tamen totum potentiale, nisi materialiter, & per accidens, quia est totum connotatiuum, quod dicit totum ut subiectum; atque adeo prædicatur ad modum accidentium; huiusmodi verò sunt differentia. At verò genus est totum potentiale formaliter & per se, quia est totum absolutum, quia prædicatur in quid, & non dicit totum per modum subiecti. Differentia ergo dicit totum, sed materialiter, & tanquam accidens; genus autem dicit illud formaliter, & per se, licet potentialiter & confusè.

Quarta conditio entis categorici est ut sit concretum, vel certè ut non sit abstractum metaphysicum, cuiusmodi sunt animalitas, coloreitas; quia scilicet in prædicamento substantia sola ponuntur concreta, animal v. g. non animalitas: nam abstracta substantialia simpliciter incompleta sunt, cum sint partes entis per se, totius nimirum substantialis, quod necessariò dicit essentiam & suppositum: abstracta non dicunt suppositum: ergo incompleta sunt, atque adeo non sunt categorica. Neque par est ratio de prædicabilibus, in quibus ponuntur abstracta substantialia; cum hæc v. g. prædicatio sit specifica, *Hæc animalitas est animalitas*. Dispar, inquam, ratio est, quia in prædicamentis quæcumque ponuntur, completa sunt, non quæcumque ponuntur in prædicabilibus.

In prædicamentis verò accidentalibus non ponuntur concreta, quæ sunt entia per accidens, ut dixi; neque abstracta metaphysica, sed sola abstracta physica: v. g. non ponitur coloreitas, sed color. Abstractum metaphysicum est forma, quæ præcisè in suo conceptu excludit omne contrahens, v. g. albedineitas. Abstractum physicum illud est, quo significatur forma abstrahens à subiecto, non tamen à differentiis specificis, quæ includit, ut sunt color, qualitas, quantitas; color enim licet nullum dicat subiectum, confusè tamen dicit colores omnes. Hæc abstracta non possunt esse nisi accidentia, neque sunt purè abstracta, cum significant formas contrahentes; neque purè concreta, cum auulsa quodammodo sint à subiectis; sed prædicari tamen possunt de inferioribus: dicitur enim, *Albedo est color*: quod non habent abstracta metaphysica; non enim dicitur, *Animalitas est humanitas*. Cum ergo abstracta physica completa sint, poni debent in categoria, non autem abstracta metaphysica.

Instantis. Ideo albedo est completa, quia constat ex genere & differentia, humanitas constat ex genere & differentia: ergo humanitas est ens completum. Deinde ens categoricum prædicari debet de indiuiduo directè, quod est prima substantia: abstracta accidentium non prædicantur de prima substantia, sed sola concreta: ergo sola concreta ponuntur in categoria, non autem abstracta.

Resp. albedinem non ideo tantum esse comple-

tam, quia constat ex genere & differentia: sed quia licet ordinetur ad componendum ens per accidens, non ordinatur tamen ad componendum ens per se. Humanitas autem licet constet ex genere & differentia, incompleta tamen est, quia ordinatur ad componendum ens per se. Deinde nego ens categoricum prædicari necessarium debere de prima substantia, sed satis est quod ordinem dicat ad primam substantiam. Etiam si verum sit quod per modos prædicandi de prima substantia colligatur à posteriori numerus prædicamentorum.

§. II.

Verum ens increatum sit in prædicamento.

Sensus controversiæ huius inter Scholasticos scelestissima, iste solum esse potest, verum Deus sit sub genere aliquo vniuocho, quod prædicari possit in quid, tum de Deo, tum de creaturis: siue, quod idem est, verum Deus habeat genus & differentiam, ex quibus tanquam ex partibus metaphysicis componatur.

Triplex dubitandi ratio.

Ratio ergo dubitandi est primò, quia illud est verum genus commune Deo & creaturis, quod prædicari potest in quid de Deo, & de creaturis: ratio substantiæ, & ratio spiritus, huiusmodi sunt: ergo illa sunt genera communia Deo & creaturis.

Secundò substantia prædicamentalis non est aliquid vniuocum, sed analogum; nam corporeitas & spiritualitas cum sint formaliter aliquid substantiale, non autem accidentale, includunt rationem substantiæ, quæ proinde ab illis non abstrahit, neque vniuocho dici potest: ergo ut Deus sit in prædicamento, non requiritur vniuocho.

Conclusio negativa.

Tertiò illa sunt vniuocho, quæ sunt omnino eadem in aliqua ratione significata per nomen: sed Deus & creatura sunt omnino idem in ratione substantiæ abstractæ: ergo ratio illa substantiæ communis est respectu Dei & creaturæ.

Dico secundò, Deum, & omnia quæ in Deo sunt, in nullo prorsus esse prædicamento, atque adeò nullum in eo esse proprium genus, nullam propriè dictam differentiam; sed solum & purissimam essentiam, in se solitariam, & ab omni creaturarum rerum societate omnino liberam. Ita docent cum S. Thoma 1. part. quæst. 3. art. 5. Theologi fecerunt omnes, quibus etiam præuere plurimi sancti Patres: v. g. expressissimè Augustinus lib. de cognitione vera vita, cap. 3. Clemens Alexandrinus lib. 3. Stromatum, cap. 5. probans Deum esse ineffabilem, Cassiodorus in Psalm. 2. Anselm. in monologio, cap. 26. & alij mox citandi.

Infinitas.

Ratio enim primò est infinitas ipsa Dei: ens enim omne categoricum constat ex genere & differentia, quod est simpliciter infinitum: infinitas Dei non constat ex genere, & differentia: ergo illa non est ens categoricum. Probatur minor; si enim ens simpliciter infinitum constaret ex genere & differentia, vel solum genus esset infinitum essentialiter, vel differentia sola, vel utrumque, vel neutrum. Si genus est infinitum: ergo includit differentiam. Si differentia: ergo includit genus, quod absurdum est; infinitum enim includit omnem perfectionem. Si utrumque infinitum est: ergo se inuicem includunt. Si neutrum: ergo Deus non est infinitus essentialiter; ex finitis enim fieri non potest nisi finitum.

A Hanc autem rationem videtur indicare voluisse S. Maximus apud Cypariss. decade 10. cap. 8. Nihil est, inquit, eorum quæ sunt, non circumscriptionem; quoniam neque liberum à prædicamento: solus Deus est extra prædicamentum, & idcirco ab omni circumscriptione liber, utpote infinitè in infinitum celsior omni substantiâ, & mente, & ratione, & intelligentiâ. Et Cyillus lib. 1. de Trinitat. Omnino sub genere & differentia diuinitas non est.

Actualitas.

B Secunda ratio est actus puritas. In Deo nulla est potentia receptiua, etiam per rationem: sed omne genus, saltem per rationem recipit differentiam; genus enim est potentia, differentia verò est actus: ergo in Deo nullum est genus. Imò quidquid conuenit Deo, includit essentialiter esse actuale, alioqui esset in potentia ad esse: hoc non potest conuenire creaturæ potenti: ergo nihil commune potest esse, saltem vniuocho Deo & creaturis. Simile duci potest argumentum ex esse per essentiam, ratione cuius existentia est de intrinseco conceptu omnium quæ sunt in Deo; unde argumentor. Omnis ratio essentialis præscindens ab esse, non conuenit Deo: sed omne genus categoricum præscindit ab esse, alioqui non conuenit creaturis: ergo genus categoricum conuenire Deo non potest.

C Tertia ratio est summa vnitas Dei propria. Si Deus esset sub genere vniuocho categoriæ, natura eius esset vniuersalis, possetque de pluribus prædicari: consequens illud absurdum est; Deus enim est essentialiter vnum, & indiuiduum: ergo Deus non est sub categoria.

Vnitas Dei.

Quartò, substantia, quatenus communis est Deo & creaturis, non est vniuocho; nam ad vniuoocationem, ut sæpe monui, requiritur ut perfectè abstrahatur ratio communis à differentiis: ratio autem substantiæ non potest abstrahi perfectè à differentia propria Dei, quæ includit essentialiter omnem perfectionem: ergo non est vniuocho Deo & creaturis.

Vniuocho.

D Ad primam resp. Illud esse verum genus, quod in quid prædicari potest vniuocho de Deo & creaturis; si autem in quid prædicetur solum analogicè, non est verum genus categoricum, de quo loquimur. Ratio substantiæ, ratio spiritus, & alia omnia, quæ conuenire Deo possunt & creaturis, non sunt nisi analogicè communia.

Solutio difficultatum.

Ad secundam respondeo; corporeitatem & spiritualitatem, cum sint solum differentia incompleta, non esse in prædicamento substantiæ; quamvis enim substantia communis non sit analogicè, proptè abstrahit à substantia completa & incompleta; est tamen communis vniuocho, proptè significat substantiam completam, quæ sine dubio abstrahit ab omnibus differentiis.

E Ad tertiam sæpe dictum est in superioribus; rationem communem vniuocho esse debere omnino eandem in statu abstractionis, tum contractionis; non sufficere autem ut sit eadem in statu abstractionis, ut patet ex dictis de conceptu entis. Esto igitur ratio substantiæ, proptè est communis Deo & creaturis, esse potest eadem in statu abstractionis, sed in statu contractionis semper est diuersa, cum differentia Dei necessariò illam includat.

Deus igitur extra omnem est categoriam, & supra omne id quod creaturis conuenire potest, utpote in infinitum celsior omni substantiâ, & mente, & ratione, & intelligentiâ: prædicamenta

LLI 4 videlicet

videlicet classes sunt exitium: proprium autem mediastinorum est vocari ad censum: nescit Imperatorum nomen classiariorum tributa persolvere. Categoriae carceres sunt, quorum nec dilatarum angustia possunt, nec amplitudo imminui: sed infinitas contineri custodia non potest, nec termino ullo claudi. Summa genera sunt categoriae: omnino sub genere & differentia diuinitas non est, inquit nuper Cyrillus. Poterit enim eiusdem nobiscum generis esse Deus, qui consors esse non potuit seruitutis? Licuerit sane Romano quondam laudatori, Traianum Principem vnum vocare de multis. *Imperaturus omnibus*, inquit, *eligi debet ex omnibus*. At Principis Dei alia longè ratio est, quem vnum imperantem omnibus, summa vnitas vnum esse vetat ex omnibus, summa puritas vnum esse negat de pluribus, summa infinitas vnum facit esse sine omnibus. Concludo cum Theoriano in legatione: Deus vltimasubstantialis est, & supra omnem positus essentiam, & si quid his vterius est.

SECTIO III.

Quotuplex sit categoria.

Diuisionem entis in decem prædicamenta factum esse ingenij Aristotelici, multi asserunt cum Auerroe, alij Archytam Tarentinum primum autorem esse celeberrimi huius numeri volunt cum Iamblico. Amplexi deinceps sunt denarium illum, & suo pretiosum suffragio effecerunt omnes eruditi, etiam Catholici Doctores, Augustinus in suis categoriis, Damascenus in Dialectica, Isidorus, & plures alij.

Sed reuocarunt tamen distinctionem hanc ad examen, & longo iam senio confirmatam auctoritatem, septem peccatorum mortalium ream suo iudicio condemnarunt iuniores quidam Philosophi, partim fortasse attendentes quot Doctores, imò quot soles, suo illo austero, ne dicam præcipiti, rigore obsecrate niterentur. Ego maiori cum reuerentia, tot Doctorum hominum canos veneror, amplector doctrinam, prudentiam miror, & tria statuo: primum, an commodè diuiserint decem categorias: secundò, an ponere illi rigorosè potuerint plures quàm decem: tertio, an potuerint etiam ponere pauciores.

Ratio dubitandi.

Ratio enim dubitandi esse potest, quia sicut vnicum prædicamentum substantiæ, sic vnicum potuit esse prædicamentum omnium accidentium: vel certè sicut nouem prædicamenta sunt accidentium, sic plura excogitari poterunt prædicamenta substantiarum; erit enim substantia spiritalis, rationalis, sensitua, &c. Imò facilius & verior esse potuit diuisio entis in substantiam & accidens: est ergo vitiosa hæc diuisio, præsertim cum facile fuerit alia excogitare genera, in quæ accidens posset diuidi.

Commoda est diuisio.

Dico primum, commodè omnino ac rectè decem numerari prædicamenta, substantiam, quantitatem, qualitatem, relationem, ubi, quando, actionem, passionem, situm, esse, habere.

Ratio affertur ab Aristotele, quia tot constitui commodè possunt categoriæ, quot sunt modi vniuoci, & primum diuersi essendi & prædicandi de prima substantia: decem sunt illi modi; vel enim illi pertinent ad quæstionem *quid est*, & est substantia; vel ad quæstionem *quantum est*, & est quantitas; vel ad quæstionem *quale est*, & est

A qualitas; vel *quid respicit*, & est relatio; vel *quid agit*, & est actio; vel *quid patitur*, & est passio, vel *in quo loco est*, & est ubi; vel *quo tempore est*, & est quando; vel *quomodo situm est*, aut *quomodo vestitum*, & sunt situm esse, & habere: ergo comoda est diuisio in decem prædicamenta, cum per eam cognoscatur plenissime quid, quantum, quale, ad quid, quo loco, quo tempore, quid agat, quid recipiat, quo situ, quo habitu completum aliquod indiuiduum. Imò à priori hæc sit ratio, quia diuisio entis, si habuisset pauciora membra, fuisset obscurior; si habuisset plura, fuisset molestior.

B Dico secundò diuisionem hanc non ita esse rigorosam, ut plura quàm decem non potuerint poni prædicamenta.

Ratio est, quia cum pleraque prædicamenta accidentalia denominationes tantum sint extrinsecæ, potuerunt alia plures excogitari, quæ pari iure novas constituerint categorias; esse amatum, esse cognitum, esse honoratum, esse Canonicum, esse Medicum, esse Doctorem, esse Regem, habere uxorem, & alia huiusmodi, quibus difficile inueniatur locus in decem prædicamentis; non enim sunt quantitates, aut qualitates, aut relationes, &c. Similiter esse liberum, esse bonum aut malum, esse dominum, esse seruum, loqui, dormire, vigilare: nulli ex enumeratis categoriis possunt tribui, neque sunt minùs complete denominationes quàm alia.

C Dico tertio, potuisse quoque in rigore pauciora poni prædicamenta, quàm decem.

Ratio est, quia substantia completa & accidens completum duo sunt genera vniuoca: ergo ens in illa duo diuidi potuit prædicamenta. Probatur antecedens. Illud vniuocum est, quod neque includit differentias contrahentes, nec in illis includitur: huiusmodi sunt substantia & accidens; cum enim differentia, tum substantia, tum accidentis incompletæ sint, implicat ut contineantur in illis rationes completæ, tum substantia, tum accidens: ergo potuerunt substantia & accidens esse duo tantum prædicamenta, non enim affert potest ratio, cur differentia substantiales sint incompletæ in ratione substantia, non autem differentia accidentis.

D Instabis primum, si vniuocum est accidens completum, quia contineri non potest in suis differentis incompletis, similiter ens completum erit vniuocum, quia non potest contineri in differentis incompletis.

Resp. differentias entis esse completas in ratione communissima entis, quia cum ratio entis sit omnium prima & transcendens, immediatè opposita non enti, non potest in ullo reperiri, quin tota reperiat; alioqui si esset aliquid, in quo non tota reperiretur, illud non esset omnino ens, sed esset partim ens, partim non ens. Hoc autem non reperitur in differentiis substantia & accidentis, quæ sunt incompletæ.

E Instabis secundò. Illud est completum in ratione substantia & accidentis, cui conuenit tota definitio substantia & accidentis: sed tota definitio substantia conuenit differentiis substantialibus; & tota definitio accidentis, conuenit differentiis accidentalibus: ergo ille complete sunt.

Resp. negando totam Definitionem substantia complete, quæ scilicet ad compositionem alterius prædicatur in quid, conuenire differentiis accidentis

accidentalibus; quibus tamen conuenit definitio substantiæ, prout præscinditur à completa & incompleta. Ex quibus ad totam rationem dubitandi nihil superesse videtur quod egeat resolutione.

QVÆSTIO IV.

De nouem categoriis absolutis.

Absolutas voco categorias omnes, præter relationem, etsi certum mihi sit, plures ex illis esse relatiua transcendentalia, quod non impedit, quin dici possint etiam absolutæ, ut distinguantur à relatione categorica, quæ tota respectiua est. De nouem ergo illis generibus categoricis pauca quædam duntaxat supersunt, quæ dicenda esse videantur post ea quæ de illis disputata sunt alibi.

SECTIO I.

De substantia categorica.

Non considero hîc propriam rationem substantiæ, quam nuper exposui quantum satis erat, prout differt ab accidente, dictaque substantia est, prout substat accidentibus, vel prout subsistit per se, idest prout exigit esse in se omnino completa & terminata. Proprietates eius enumerantur aliquæ à Philosopho, in quibus non est difficultas huius loci propria: non esse in subiecto inhaesionis completo, quæ proprietas non est, sed primus conceptus substantiæ: vniuocè ac essentialiter prædicari de primis substantiis, idest de indiuiduis, quod solius secundæ substantiæ, idest generum & specierum proprium est, ut patet: significare hoc aliquid, idest substantiam aliquam completam singularem, quod soli conuenit primæ substantiæ: non habere contrarium, quia substantia subiectum non habet; contraria verò dicuntur, quæ ab eodem subiecto se mutuo expellunt: non suscipere magis & minus, idest non intendi, nec remitti, quod disputatum est in Physica, tractatu 3, suscipere posse contraria, v.g. calorem & frigus successiue.

De substantia itaque solùm hîc disputo, prout est categoria, siue prout est summum genus, sub quo dispositæ sunt plures species vsque ad indiuiduum; & quæro primum, quid sit substantia illa, quæ in hac categoria est summum genus: secundò, quomodo illa diuidatur in primam & secundam substantiam; qualis diuisio illa sit, & quodnam in ea sit totum diuisum.

Ratio verò dubitandi est primò, quia quando definitur prima substantia, vel definitur aliquid commune, vel aliquid singulare. Si definitur aliquid commune: ergo non definitur prima substantia, quæ significat singulare; sed definitur secunda, quæ significat substantiam vniuersalem. Si definitur aliquid singulare: ergo illa definitio non est communis omnibus primis substantiis.

Secundò illa diuisio substantiæ in primam & secundam, non videtur esse adæquata, quia partes substantiæ, v.g. manus & caput, neque sunt in subiecto, neque dicuntur de subiecto; idè substantiæ sunt, non primæ, neque secundæ: ergo

A diuisio hæc non valet, neque Aristoteles rectè definiuit primam substantiam.

Tertio si bona est hæc diuisio substantiæ in singularem & vniuersalem; substantia quæ diuiditur in hæc duo membra, est substantia summum genus in hac categoria: hoc autem absurdum est, quia tunc vitiosa est diuisio, quando totum diuisum est vnum ex membris diuisionis; alioqui totum erit æquale suæ parti; sed in diuisione substantiæ prædicamentalis, & genericæ in primam & secundam, totum diuisum est vnum ex membris diuisionis, quia secundæ substantiæ sunt genera & species: totum autem quod diuiditur, est genus ad membra diuisionis: ergo totum quod diuiditur est vnum ex membris, in quæ diuiditur; sicque aliquid diuiditur in seipsum, & in aliud aliquid: quo nihil dici potest absurdius.

Dico primò, substantiam prædicamentalem, siue summum genus in categoria substantiæ, esse substantiam completam, & finitam essentialiter.

Summum genus huius categoriæ.

Ratio est, quia illa sola vniuocè prædicari potest de suis inferioribus; substantia verò, quæ præscinditur à completa & incompleta, ab infinita & finita, solùm analogicè communis est, ut satis probatum est questione prima: quod non impedit, quin Christus Dominus, quatenus homo, ponatur in categoria; non enim hinc sequitur, quod personalitas Verbi secundum se sit ens categoricum, sed tantum ratione humanæ naturæ, cui est vnita in vnitatem personæ. Vnde neque hinc sequitur, quod Deus, ut Deus, sit in prædicamento.

Dico secundò. Diuisio substantiæ in primam & secundam, idest in singularem & vniuersalem, non est diuisio generis in duas species, sed est diuisio subiecti in duo accidentia, quorum vnum est reale, alterum intentionale.

Diuisio substantiæ in primam & secundam.

Ratio est, quia tunc non est diuisio generis in species, sed subiecti solùm in accidentia, quando differentie membrorum diuidentium non sunt essentielles, sed accidentales & toti diuiso, & membris diuisis: sed singularitas & vniuersalitas, quæ constituunt substantiam primam & secundam, sunt accidentales substantiæ, quæ diuiditur, & substantiæ singulari ac vniuersali, quæ sunt membra diuidentia; natura enim secundum se nec est singularis, nec vniuersalis; singularitas enim, & vniuersalitas sunt extra conceptum naturæ: ergo diuisio substantiæ in primam & secundam est diuisio subiecti in duo accidentia, quorum alterum, nempe singularitas, est reale, quia conuenit naturæ per operationem intellectus; alterum, nempe vniuersalitas, est intentionale, quia conuenit illi per intellectum, etiam, ut probabam aliàs, sit etiam reale, sed extrinsecè ac denominatiue. Est igitur diuisio ista similis ferè isti alteri hominum, *Alij sunt albi, alij nigri*.

E Dico tertio. In hac diuisione totum diuisum non est substantia summum genus in hac categoria, sed est substantia completa, prout præscinditur ab existentia, vel ab actuali substantia.

Totum diuisum in hac diuisione.

Ratio est, quia substantia summum genus prædicatur essentialiter de suis inferioribus: substantia quæ diuiditur in primam & secundam, non prædicatur essentialiter, cum existere singulariter, aut vniuersaliter, accidentia sint substantiæ;

aut